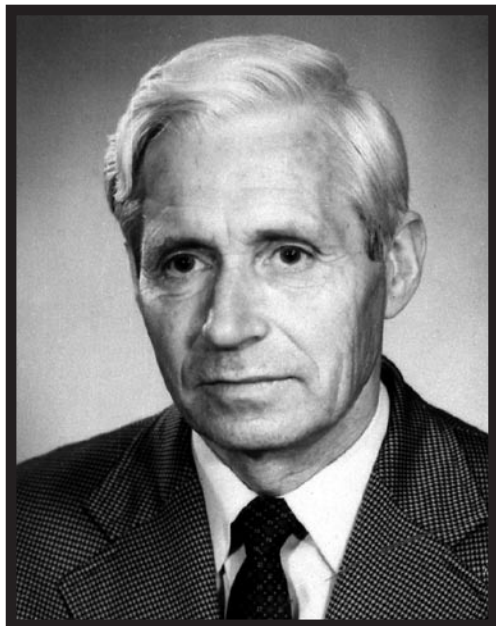

Järelehüüe Sulev Vahtrele

Sulev Vahtre 1986. EFA 0-143264

■ 31. augustil 2007 lahkus meie hulgast Eesti vanema põlvkonna silmapaistvamaid ajaloolasi, Tartu Ülikooli Eesti ajaloo emeriitprofessor Sulev Vahtre – enamiku tänaste ajaloolaste eeskuju, innustaja ning kaitsja, seda ka kõige keerulisematel aegadel.

7. juulil 1926 Laiusel sündinud Sulev Vahtre alustas oma õppejõutööd Tartus 1955. aastal, olles just kaitsnud Liivimaa nooremat riimkroonikat käsitleva kandidaaditöö. Doktorikraadini jõudis Sulev Vahtre 1971. aastal väitekirjaga Eestimaa kubermangu hingeloendustest talurahva ajaloo allikana. 1974. aastal saadud professori kutsest hoolimata ei lubatud kommunistlikust parteist eemale hoidnud Sulev Vahtrel töötada kateedri juhataja ametis. Alles 1989. aastal sai temast taastatud Eesti ajaloo kateedri, hilisema õppetooli juhataja. Sellel ametikohal käivitas Sulev Vahtre mitme Eesti ajaloo üldkäsitluse koostamise, millest olulisimaks sai omaaegse Hans Kruusi toimetatud Eesti ajaloo koguteose jätkamine. 2004. aastal pälvis Sulev Vahtre riigilt elutöö teaduspreemia.

Ajal, mil ajalooteadus pidi olema parteiline ja lihtne nagu ÜK(b)P ajaloo lühikursus, õpetas Sulev Vahtre oma tudengitele, et ajaloos ei saa olla vaid üheseid tõlgendusi, et ajaloo tundmine annab meile küll kindla teadmise, et alati on mitmeid lahendusvõimalusi, kuid

ei ütle iial, milline neist on kõige õigem. Sulev Vahtre õpetas meid lugu pidama eesti keelest ja meelest. Tema õpilastele on enesestmõistetav kasutada Gotlandi asemel Ojamaa nime ning soovida söögilauas mitte “Head isu!”, vaid “Jätku leivale!”

Oma õpetust ei jaganud professor Vahtre ainult loengutes ja seminarides. Vähem olulised ei olnud ajalooringi ekskursioonid või suusamatkad, kus suhtlemine oli vabam ja vahetum. Tudengipõlvest meenuvad suusamatk Rõugesse, kus õhtusel koosistumisel olid Vahtrel kaasas eestiaegsed Rõuge ajalehed, mis päise järgi “ilmusid tarviduse korral”, ning käsikirjaline kirikukroonika kauni pealkirjaga “Mägestikukihelkonna ajalugu”. Või siis sügis-ekskursioon Urvastesse, kus sattusime kuulama kahe koduloolase – kohaliku kirikuõpetaja ning koolidirektori ägedat vaidlust. Vaatamata sellele, et teema puudutas Vahtrele lähedast keskaega, kuulas ta kogu seda juttu talle omasel leebel moel, parandades vaid mõlema mehe ladina keele vigu. Kursusejuhendajana innustas Sulev Vahtre meid minema suusamaratonile, muretsedes samas, et me ikka piisavalt liha ja leiba pikale teele kaasa võtaksime. Täitsime professori nõuande kuhjaga ja oli suur ime, et me selle koorma all üldse Käärikule jõudsim, kuid kindlam tunne minna oli küll. Sulevi jalgpallivai- mustus tundus toona isegi kummastavana, sest

eestlased meie hoovides tollal jalgpalli ju nii väga ei taganud. Alles hiljem, koos võimalusega suures maailmas ringi liikuda tuli mõistmine, kui palju just jalgpall võib ühte riiki ja rahvust tutvustada ja tähtsustada.

Pärast Teist maailmasõda sündinud ajaloolaste põlvkonnale oli Sulev Vahtre mees, kelles elas edasi Eesti Vabariigi vaim. Seepärast pole sugugi imekspandav, et Eesti iseseisvuse eest võitlejate ja riigi taastajate hulgas oli nii palju Sulev Vahtre õpilasi. Teda ennast jätkus nii muinsuskaitse liikumisse, Põhiseaduse Assambleesse kui ka Eesti Üliõpilaste Seltsi taastasutajate perre.

Sulev Vahtre üks lemmiktsitaate pärines Rootsi-aegselt Sangaste kirikuõpetajalt Chilian Rauschertilt: “Eesti rahvas on nagu sööt, millel võsa peal kasvab ja mis head vilja võib kanda, kui võsa ära raiutakse ja välja juuritakse.” Õpetus, mida professor Sulev Vahtre meile jagas, oli ju seesama. Ja tema õpilased raiusid okupatsiooni ajal kasvanud võsa juba sõna otseses mõttes just seal, Tartu Vana-Jaani kalmistul, kuhu me oma õpetaja nüüd mulda sängitasime.

Mati Laur